

Warszawa, dnia 20 czerwca 2021 r.

Stanowisko

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych dotyczące kosztów zastępstwa procesowego jako wynagrodzenia radcy prawnego

1. PRZEDMIOT SPRAWY .

W dniu 2 maja 2021r. do Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych skierowana została prośba radcy prawnego, wykonującego stałą obsługę prawną Klienta na podstawie umowy zlecenia, o wyrażenie stanowiska dotyczącego dopuszczalności zawarcia umowy z Klientem, w której poza ryczałtem przewidziano jedynie koszty zastępstwa procesowego w wysokości 50%, a nie w wysokości 100% kwoty zasadzonej i wyegzekwowanej od dłużnika.

W treści złożonego pisma radca prawny zamieścił następujące pytania :

- 1. Czy radca prawny godząc się na taki zapis umowny, a następnie kierując pozwy do sądu nie wprowadza Sądu w błąd żądając zasądzenia kosztów zastępstwa w pełnej wysokości?*
- 2. Czy radca prawny winien przedstawić w Sądzie umowę wskazując na regulację dotyczącą kosztów zastępstwa procesowego, aby Sąd mógł zasądzić koszty procesu zgodnie z rzeczywistym wynagrodzeniem radcy prawnego ?*
- 3. Czy radca prawny pełniąc zawód zaufania publicznego (uregulowanego ustawą) może godzić się na umowny podział minimalnych kosztów zastępstwa procesowego, jeżeli koszty zastępstwa procesowego uregulowane są rozporządzeniem (czy umową z klientem można zmienić wysokość minimalnego wynagradzania radcy prawnego?) zwłaszcza gdy ustawodawca (ustawą) dopuścił podział kosztów zastępstwa procesowego jedynie w stosunku pracowniczym z radcą prawnym? (contrario - nie dopuścił w inny sposób). Czy takie zachowanie jest zgodne z etyką radcy prawnego?*
- 4. Czy radca prawny godząc się na umowny podział minimalnych kosztów zastępstwa procesowego nie narusza ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 z późn. zm.) w stosunku do pozostałych uczestników rynku świadczących usługi prawne (radców prawnych) tj. art. 3 ust. 1 tej ustawy , zgodnie z treścią którego czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża interesowi innego przedsiębiorcy lub klienta bądź go narusza. Czy takie zachowanie jest zgodne z etyką radcy prawnego?*
- 5. Czy radca prawny godząc się na umowny podział minimalnych kosztów zastępstwa procesowego nie doprowadza do powstania po stronie klienta "fikcyjnych kosztów", które następnie klient egzekwuje od dłużnika jako "zwrot kosztów procesu" w sytuacji, gdy klient nigdy ich nie poniósł ? Czy takie zachowanie jest zgodne z etyką radcy prawnego?*
- 6. Czy przez zachowanie opisane w pkt. 5 radca prawny nie naraża się na odpowiedzialność karną za współudział w wyłudzeniu od dłużnika nienależnych*

"fikcyjnych zwrotu kosztów". Czy takie zachowanie jest zgodne z etyką radcy prawnego?

7. *Czy radca prawny godząc się na umowny podział minimalnych kosztów zastępstwa procesowego, który gwarantuje mu dalszą współpracę nie naraża się na odpowiedzialność karną opisaną w art. 296(a) kodeksu karnego [Łapownictwo na stanowisku kierowniczym] - czynne łapownictwo. Zachowanie się sprawcy przestępstwa określonego w art. 296a § 1 polega na żądaniu lub przyjęciu korzyści majątkowej lub osobistej albo żądaniu lub przyjęciu obietnicy takiej korzyści w zamian za nadużycie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków mogące wyrządzić szkodę majątkową albo stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji lub niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia.*

2. PODSTAWA PRAWNA

Piśmiennictwo wykorzystane do wydania niniejszego stanowiska

1. Ustawa z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2020r. poz. 75 z późn. zm.)
2. Kodeks Etyki Radcy Prawnego - Uchwała Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego
3. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 roku kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. z dnia 7.08. 2020 (Dz.U. z 2020 poz. 1575)
4. Leszek Korczak, Joanna Lemańska, Tomasz Niedziński, Michał Okoń, Jacek Przygodzki, Tomasz Scheffler, Bogusław Sołtys, Rafał Stankiewicz, Ustawa o radcach prawnych. Komentarz, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018.

3. ANALIZA PRZEDSTAWIONEGO PROBLEMU

Zgodnie z art. 8 ust. 4 Ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2020r. poz. 75 z późn. zm.) zakres pomocy prawnej, termin i warunki jej wykonywania oraz **wynagrodzenie** określa umowa.

Art. 22⁵ ust. 1 cytowanej powyżej ustawy o radcach prawnych stanowi, iż wynagrodzenie za czynności radców prawnych objęte regulacją w/w przepisu ustala umowa z klientem.

Zgodnie z unormowaniami zawartymi w art. 36 ust 1 i 43 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego wysokość wynagrodzenia lub sposób jego wyliczenia powinny zostać uzgodnione z klientem przed przystąpieniem do świadczenia pomocy prawnej. Ustalenie w umowie

wysokości wynagrodzenia za czynności zawodowe radców prawnych wykonywane przed organami wymiaru sprawiedliwości **podlega zasadzie swobody umów (art. 353¹ k.c.)**.

Z treści art. 36 ust 2 wynika, iż wysokość wynagrodzenia powinna być ustalana w szczególności przy uwzględnieniu koniecznego nakładu pracy, wymaganej specjalistycznej wiedzy, umiejętności i odpowiedniego doświadczenia, stopnia trudności i złożoności sprawy, jej precedensowego bądź nietypowego charakteru, miejsca i terminu świadczenia pomocy prawnej lub innych szczególnych warunków wymaganych przez klienta, znaczenia sprawy dla klienta, odpowiedzialności radcy prawnego wiążącej się z prowadzeniem sprawy, utraty lub ograniczenia możliwości pozyskania innych klientów oraz rodzaju więzi z klientem.

W komentarzu do art. 22⁵ do ustawy o radcach prawnych Leszek Korczak, Joanna Lemańska, Tomasz Niedziński, Michał Okoń, Jacek Przygodzki, Tomasz Scheffler, Bogusław Sołtys, Rafał Stankiewicz, Ustawa o radcach prawnych. Komentarz, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018 czytamy:

„Zgodnie z zasadą wolności umów wynagrodzenie radcy prawnego za czynności związane z zastępstwem uczestników postępowania przed sądami i innymi organami może mieć różną postać. Możliwe jest zarówno uzgodnienie zryczałtowanej kwoty za określone czynności, jak i wskazanie podstaw do wyliczenia wynagrodzenia w przyszłości poprzez ustalenie stawki godzinowej. Nie ma również żadnych przeszkód w łączeniu tych postaci wynagrodzenia, jak również uzależnienia ich uzyskania od spełnienia się określonego warunku albo uzależnienia wymagalności od nadejścia terminu, z zastrzeżeniem że wynagrodzenie o charakterze success fee co do zasady może mieć charakter jedynie dodatkowy i uzupełniający. Wynagrodzenie powinno być jednoznacznie sformułowane w umowie, gdyż w razie wątpliwości interpretacyjnych wszelkie niejasności będą obciążać profesjonalistę zgodnie z regułą odczytywania ich na korzyść profana (por. np. wyr. SA w Białymstoku z 7.10.2016 r., I A Ca 323/16, Legalis).”

Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. **Strona** przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić **przeciwnikowi** na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony .

Zgodnie zaś z treścią art. 98 § 3 k. p. c . do niezbędnych kosztów procesu **strony** reprezentowanej przez adwokata zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony .

Przez „wydatki jednego adwokata” rozumieć należy tylko niezbędne wydatki związane z czynnościami adwokata w tej samej sprawie .

Na podstawie art. 99 k.p.c. w/w uregulowania mają zastosowanie do radców prawnych .

„Na gruncie obowiązujących procedur wynagrodzenie za czynności radcy prawnego związane z reprezentowaniem uczestników postępowania przed sądami i innymi organami stanowi element kosztów procesu (zob. art. 98 i n. KPC). Zgodnie jednak z art. 98 § 1 KPC strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie nie wszystkie poniesione przez nią koszty, obejmujące w szczególności pełną kwotę uzgodnionego wynagrodzenia za udzieloną pomoc prawną świadczoną przez radcę prawnego lub innych profesjonalnych pełnomocników, lecz tylko koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej ich obrony. W rezultacie takiego rozwiązania wynagrodzenie za czynności radcy prawnego związane z reprezentowaniem uczestników postępowania przed sądami i innymi organami może faktycznie nie pokrywać się z wysokością kosztów procesu, to jest być od niej wartością wyższą lub niższą (por. M. Manowska, A. Rafalska, Koszty procesu ponoszone przez stronę, w: Koszty procesu i koszty sądowe w postępowaniu cywilnym, Lex/el. 2017). komentarz do art. 22⁵ ustawy o radcach prawnych Leszek Korczak, Joanna Lemańska, Tomasz Niedziński, Michał Okoń, Jacek Przygodzki, Tomasz Scheffler, Bogusław Sołtys, Rafał Stankiewicz, Ustawa o radcach prawnych. Komentarz, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018

Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych nie dostrzega na tle przedstawionego zagadnienia problemu, jaki przedstawił w swoim zapytaniu radca prawny .

Wątpliwości zaprezentowane przez radcę prawnego w zadanych Komisji pytaniach wynikają z braku zrozumienia pojęcia „koszty zastępstwa procesowego” oraz zasady określonej w art. 98 k.p.c. zwrotu kosztów postępowania jego stronie, a nie radcy prawnemu .

To strona postępowania (klient radcy prawnego) w umowie z nim zawartej określającej warunki i zasady świadczonej przez radcę prawnego usługi zobowiązuje się do dokonania zapłaty określonej kwoty wynagrodzenia za świadczone przez radcę prawnego czynności w tym zastępstwo procesowe .

Zobowiązanie klienta do zapłaty 50% uzyskanych kosztów zastępstwa procesowego stanowi element wynagrodzenia umownego za świadczone usługi .

Klient radcy prawnego uzyskując w orzeczeniu zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego uzyskuje zwrot poniesionych przez siebie niezbędnych wydatków na zatrudnienie radcy prawnego do prowadzenia sprawy .

Wysokość stawek opłat za czynności radców prawnych przed organami wymiaru sprawiedliwości , stanowiących podstawę do zasądzenia przez sąd kosztów zastępstwa procesowego określił Minister Sprawiedliwości po zaciągnięciu opinii Krajowej Rady Radców Prawnych zgodnie z art. 22⁵ ust 2 ustawy o radcach prawnych w rozporządzeniu .

WNIOSKI

Radca prawny wyrażając zgodę na zapis umowy zaproponowany przez klienta postępuje zgodnie z ustawą o radcach prawnych, a w szczególności z jej art. 22⁵ ust 1 oraz z postanowieniami Kodeksu Etyki Radcy Prawnego z w szczególności z art. 36 ust 1 i 43 ust 2. Radca prawny nie musi przedkładać umowy w sądzie, bo sąd nie zwraca kosztów zgodnie z umową zawartą z klientem, a według stawek określonych zgodnie z art. 22⁵ ust 2 ustawy o radcach prawnych i wydanego na jego podstawie rozporządzenia .

Koszty zastępstwa procesowego stanowią element umowy zawartej pomiędzy radcą prawnym i klientem - rozporządzenie nie będzie miało zastosowania do ustalonego w umowie wynagrodzenia.

Radca prawny nie narusza również ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, nie doprowadza do powstania po stronie klienta „fikcyjnych kosztów” i nie naraża się na odpowiedzialność karną .

Opracowanie:
r.pr. Joanna Gibas-Kobierecka

Przewodniczący
Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych
r.pr. Ryszard Wilmanowicz